

บทที่ 3

วงจรทางการบัญชีและการวิเคราะห์รายการค้า

วงจรทางการบัญชี

วงจรทางการบัญชี หมายถึง ขั้นตอนทางการบัญชีโดยเริ่มจากการรวบรวมเอกสารหรือรายการค้าที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์รายการค้า การบันทึก การจัดหมวดหมู่และการสรุปผลจนถึงการเสนอรายงานทางการเงินในรูปแบบของงบการเงิน ดังนั้น วงจรทางการบัญชีมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์รายการค้า
2. การบันทึกบัญชี
3. การผ่านรายการ
4. การจัดทำทดลองก่อนการปรับปรุง
5. การบันทึกการปรับปรุง
6. การจัดทำทดลองภายหลังการปรับปรุง
7. กระจายทำการ
8. การจัดทำงบการเงิน
9. การปิดบัญชี
10. การจัดทำทดลองภายหลังปิดบัญชี

รอบระยะเวลาบัญชี

รอบระยะเวลาบัญชีหรืองวดบัญชี ในการจดบันทึกทางบัญชีจะต้องบันทึกรายการที่เกิดขึ้นโดยเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วสรุปเหตุการณ์เพื่อประมวลผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการ

รายการค้าทางธุรกิจ

รายการค้าทางธุรกิจ หมายถึง รายการหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการโอนเงินหรือสินทรัพย์ที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินระหว่างกิจการกับหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกกิจการ ซึ่งรายการดังกล่าวมีผลทำให้สินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของเปลี่ยนแปลงไป

ตัวอย่างของรายการค้าหากเกิดขึ้นในกิจการจะต้องนำรายการมาบันทึกการทางบัญชี ดังนี้

1. นำสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ มาลงทุน
2. ซื้อสินค้าหรือบริการเป็นเงินสดหรือเงินเชื่อ

3. ขายสินค้าหรือบริการเป็นเงินสดหรือเงินเชื่อ
4. จ่ายชำระหนี้แก่เจ้าหนี้
5. รับชำระหนี้จากลูกหนี้
6. กู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้
7. ถอนเงินออกไปใช้ส่วนตัวเป็นเงินสดหรือสินทรัพย์อื่น
8. จ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกิจการประเภทต่าง ๆ เช่น เงินเดือน ค่าประกันภัย ค่าโฆษณา ค่าสาธารณูปโภค ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เป็นต้น
9. ซื้อสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ เพื่อมาใช้ในกิจการเป็นเงินสดหรือเงินเชื่อ
10. ซื้อหลักทรัพย์เพื่อเป็นการลงทุนชั่วคราวหรือระยะยาวเป็นเงินสด
11. การจ่ายเงินปันผลเป็นเงินสดหรือสินทรัพย์อื่น

เอกสารประกอบรายการค้า

เอกสารประกอบรายการค้า หมายถึงหลักฐานที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี ซึ่งในการบันทึกบัญชีจะต้องมีหลักฐานอ้างอิงถึงแหล่งที่มาเพื่อความถูกต้องของข้อมูลทางบัญชีและรายละเอียดของเนื้อหาจะต้องตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่างของเอกสารประกอบรายการค้าเช่น ใบสั่งซื้อสินค้า ใบแจ้งการใช้บริการ ใบกำกับสินค้า ใบส่งสินค้าหรือบริการ ใบส่งคืนสินค้า ใบรับคืนสินค้า ใบแจ้งหนี้ใบกำกับภาษีซื้อ ใบกำกับภาษีขาย ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญการรับเงิน ใบสำคัญการจ่ายเงิน ใบนำฝากเงิน ใบถอนเงิน และใบโอนบัญชี

สมการบัญชี

สมการบัญชีหมายถึง การแสดงการเปลี่ยนแปลงของรายการเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นอันมีผลทำให้ทรัพย์สินรวมเท่ากับผลรวมของหนี้สินกับส่วนของผู้ถือหุ้น

จากความหมายสรุปดังกล่าวสามารถเขียนสมการบัญชีระหว่างสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นในรูปของสมการ ได้ดังนี้

สินทรัพย์	=	หนี้สิน	+	ส่วนของผู้ถือหุ้น
-----------	---	---------	---	-------------------

การวิเคราะห์รายการค้า

การวิเคราะห์รายการค้าหมายถึงรายการค้าที่เกิดจากการโอนเงินหรือการแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ตีราคาได้เป็นตัวเงิน ระหว่างกิจการกับบุคคลหรือกิจการอื่น อันมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ สินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ ในลักษณะเพิ่มหรือลดลง ซึ่งผู้ทำบัญชีจะต้องวิเคราะห์รายการค้าให้ถูกต้องก่อนที่จะนำรายการค้าดังกล่าวไปบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีขั้นต้น ซึ่งผลกระทบจะเปลี่ยนแปลงไป สำหรับการเพิ่มขึ้นใช้เครื่องหมาย (+) ส่วนการลดลงจะใช้เครื่องหมาย (-)

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างเพื่อแสดงการวิเคราะห์รายการค้า และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสมการบัญชี

ตัวอย่างที่ 3.1 นายกิตติศักดิ์ เปิดกิจการให้บริการเกี่ยวกับสำนักงานทำบัญชี “ชื่อกิตติศักดิ์การบัญชี” โดยเริ่มกิจการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 25x1 ซึ่งมีรายการค้า ต่าง ๆ คือ

มกราคม	1	นายกิตติศักดิ์นำเงินสด 300,000 บาท อาคาร 500,000 บาท มาลงทุน
	15	ซื้อวัสดุสำนักงานเป็นเงินสด 10,000 บาท
มีนาคม	15	ซื้อวัสดุสำนักงานเป็นเงินเชื่อ 5,000 บาท
	31	กิจการส่งบิลเรียกเก็บเงินค่าบริการทำบัญชีจากลูกหนี้จำนวน 200,000 บาท แต่ยังไม่ได้รับชำระ
เมษายน	15	นายกิตติศักดิ์ถอนเงินสดไปใช้ส่วนตัวจำนวน 4,000 บาท
มิถุนายน	10	กิจการได้รับเงินชำระหนี้จากลูกหนี้เป็นเงินสด 100,000 บาท ซึ่งเป็นลูกหนี้ของวันที่ 31 มีนาคม 25x1
กรกฎาคม	25	จ่ายค่าไฟฟ้าเป็นเงินสดจำนวน 3,000 บาท
ตุลาคม	1	นายกิตติศักดิ์ได้รับเงินสดค่าบริการทำบัญชีจากลูกค้าจำนวน 60,000 บาท กำหนดสัญญา 6 เดือน โดยได้บันทึกเป็นรายได้
พฤศจิกายน	1	จ่ายค่าเบี้ยประกัน 18,000 บาท เป็นเงินสด
	15	นำเงินสดฝากธนาคารจำนวน 400,000 บาท
ธันวาคม	15	กิจการส่งบิลเรียกเก็บเงินจากลูกค้าเป็นเงิน 100,000 บาทยังไม่ได้รับชำระ
	31	จ่ายเงินเดือนพนักงานเป็นเงินสด 20,000 บาท

จากตัวอย่างที่ 3.1 สามารถวิเคราะห์รายการค้า ได้ดังนี้

วิธีการวิเคราะห์รายการค้า

การวิเคราะห์รายการค้าและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงิน ประกอบด้วยรายการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

รายการวันที่ 1 มกราคม 25x1 นายกิตติศักดิ์นำเงินสด 300,000 บาท อาคาร 500,000 บาท ลงทุน

จากรายการค้าดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการได้นำเงินสด 300,000 บาท อาคาร 500,000 บาท ลงทุนจะมีผลทำให้สินทรัพย์ คือบัญชีเงินสด เพิ่มขึ้น 300,000 บาท บัญชีอาคารเพิ่มขึ้น 500,000 บาท และในขณะเดียวกันทำให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้นคือ บัญชีทุน – นายกิตติศักดิ์ 800,000 บาท สำหรับบัญชีหนี้สินจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังนี้

	สินทรัพย์		=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ	
	เงินสด	+	อาคาร	=	หนี้สิน	+	ทุน – นายกิตติศักดิ์
1 มกราคม	+300,000		+500,000	=			+800,000
รวม	<u>300,000</u>		<u>500,000</u>	=			<u>800,000</u>

รายการวันที่ 15 มกราคม 25x1 ซื้อวัสดุสำนักงานเป็นเงินสด 10,000 บาท

จากรายการค้าดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการซื้อวัสดุสำนักงาน 10,000 บาท จะมีผลทำให้สินทรัพย์ คือบัญชีวัสดุสำนักงานเพิ่มขึ้น 10,000 บาท และในขณะเดียวกันทำให้สินทรัพย์ คือ บัญชีเงินสด ลดลง 10,000 บาท สำหรับบัญชีหนี้สินและส่วนของเจ้าของจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังนี้

	สินทรัพย์			=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ	
	เงินสด	+	วัสดุสำนักงาน	+	อาคาร	=	+	ทุน – นายกิตติศักดิ์
ยกมา	300,000				500,000	=		800,000
15 ม.ค.	-10,000		+10,000			=	+	
รวม	<u>290,000</u>	+	<u>10,000</u>	+	<u>500,000</u>	=	+	<u>800,000</u>

รายการวันที่ 15 มีนาคม 25x1 ซื้อวัสดุสำนักงานเป็นเงินเชื่อ 5,000 บาท

จากรายการค้าดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการซื้อวัสดุสำนักงาน 5,000 บาท จะมีผลทำให้สินทรัพย์ คือ บัญชีวัสดุสำนักงาน เพิ่มขึ้น 5,000 บาทและในขณะเดียวกันทำให้

หนี้สินเพิ่มคือ บัญชี เจ้าหนี้เพิ่มขึ้น 5,000 บาท สำหรับบัญชีส่วนของเจ้าของจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังนี้

สินทรัพย์				=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ
	เงินสด	+	วัสดุ สำนักงาน	+	อาคาร	=	ทุน - นายกิตติ ศักดิ์
ยกมา	290,000		10,000		500,000	=	800,000
15 มี.ค.			+5,000			=	+5,000
รวม	<u>290,000</u>	+	<u>15,000</u>	+	<u>500,000</u>	=	<u>5,000</u> + <u>800,000</u>

รายการวันที่ 31 มีนาคม 25x1 กิจการส่งบิลเรียกเก็บเงินค่าบริการทำบัญชีจากลูกหนี้จำนวน 200,000 บาท แต่ยังไม่ได้รับชำระ

จากรายการค้าดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการได้ให้บริการแก่ลูกค้าแล้ว กิจการจึงต้องรับรู้รายได้จากการให้บริการ ซึ่งรายได้นี้มีผลทำให้ส่วนของเจ้าของคือ บัญชีกำไร(ขาดทุน)เพิ่มขึ้น 200,000 บาท และเนื่องจากกิจการยังมีได้รับชำระค่าบริการจากลูกค้า จะมีผลทำให้สินทรัพย์เพิ่ม คือ บัญชีลูกหนี้ เพิ่มขึ้น 200,000 บาท สำหรับบัญชีหนี้สินจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังนี้

สินทรัพย์				=	หนี้สิน	+	ส่วนของเจ้าของ						
	เงินสด	+	ลูกหนี้	+	วัสดุ สำนักงาน	+	อาคาร	=	เจ้าหนี้	+	ทุน-นาย กิตติศักดิ์	+	กำไร (ขาดทุน)
ยก	290,000				15,000		500,000	=	5,000		800,000		
มา													
31			+200,000										+200,000
มี.ค.													รายได้
รวม	<u>290,000</u>	+	<u>200,000</u>	+	<u>15,000</u>	+	<u>500,000</u>	=	<u>5,000</u>	+	<u>800,000</u>	+	<u>200,000</u>

รายการวันที่ 15 เมษายน 25x1 นายกิตติศักดิ์ถอนเงินสดไปใช้ส่วนตัวจำนวน 4,000 บาท

จากรายการค้าดังกล่าวข้างต้น หมายความว่า นายกิตติศักดิ์ ถอนเงินไปใช้ส่วนตัวจะมีผลทำให้สินทรัพย์ คือ บัญชีเงินสด ลดลง 4,000 บาท ในขณะเดียวกันเงินสดที่นายกิตติศักดิ์ถอนไปใช้ส่วนตัวมีผลทำให้ส่วนของเจ้าของคือ บัญชีถอนใช้ส่วนตัว ลดลง 4,000 บาท สำหรับบัญชีหนี้สินจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังนี้

ก.ค.															
รวม	383,000	+	100,000	+	15,000	+	500,000	=	5,000	+	800,000	-	-4,000	+	197,000

รายการวันที่ 1 ตุลาคม 25x1 นายกิตติศักดิ์ ได้รับเงินสดค่าบริการทำบัญชีจากลูกค้า จำนวน 60,000 บาท กำหนดสัญญา 6 เดือน โดยได้บันทึกเป็นรายได้

จากรายการดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการได้รับเงินสดค่าบริการ 60,000 บาท จะมีผลทำให้ส่วนของเจ้าของคือ กำไร(ขาดทุน)เพิ่มขึ้น คือบัญชีรายได้ เพิ่มขึ้น 60,000 บาท และจะมีผลทำให้สินทรัพย์เพิ่ม คือ บัญชีเงินสด เพิ่มขึ้น 60,000 บาท สำหรับบัญชีหนี้สินจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังนี้

	สินทรัพย์				=	หนี้สิน		=	ส่วนของเจ้าของ						
	เงินสด	+	ลูกหนี้	+		วัสดุสำนักงาน	อาคาร		เจ้าหนี้	+	ทุน-นาย กิตติศักดิ์	-	ถอนใช้ส่วนตัว	+	กำไร (ขาดทุน)
ยก	383,000		100,000		15,000		500,000	=	5,000		800,000		-4,000		197,000
มา	+60,000							=							+60,000
1															รายได้
ต.ค.															
รวม	<u>443,000</u>	+	<u>100,000</u>	+	<u>15,000</u>	+	<u>500,000</u>	=	<u>5,000</u>	+	<u>800,000</u>	-	<u>-4,000</u>	+	<u>257,000</u>

รายการวันที่ 1 พฤศจิกายน 25x1 จ่ายค่าเบี้ยประกัน 18,000 บาท เป็นเงินสด

จากรายการดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการจ่ายค่าเบี้ยประกันเป็นเงินสด 18,000 บาท จะมีผลทำให้สินทรัพย์คือ บัญชีเงินสด ลดลง 18,000 บาท และในการจ่ายค่าเบี้ยประกันของกิจการมีผลทำให้ส่วนของเจ้าของประเภทกำไร(ขาดทุน)สุทธิลดลง 18,000 บาท สำหรับบัญชีหนี้สินจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังต่อไปนี้

	สินทรัพย์				=	หนี้สิน		=	ส่วนของเจ้าของ						
	เงินสด	+	ลูกหนี้	+		วัสดุสำนักงาน	อาคาร		เจ้าหนี้	+	ทุน-นาย กิตติศักดิ์	-	ถอนใช้ส่วนตัว	+	กำไร (ขาดทุน)
ยก	443,000		100,000		15,000		500,000	=	5,000		800,000		-4,000		257,000
มา	-18,000							=							-18,000
1															ค่าเบี้ยประกัน
พ.ย.															
รวม	<u>425,000</u>	+	<u>100,000</u>	+	<u>15,000</u>	+	<u>500,000</u>	=	<u>5,000</u>	+	<u>800,000</u>	-	<u>-4,000</u>	+	<u>239,000</u>

รายการวันที่ 15 พฤศจิกายน 25x1 นำเงินสดฝากธนาคารจำนวน 400,000 บาท

จากรายการดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการนำเงินสดฝากธนาคาร 400,000 บาท จะมีผลทำให้สินทรัพย์คือบัญชีเงินฝากธนาคาร เพิ่มขึ้น 400,000 บาทและในขณะเดียวกันทำให้สินทรัพย์ คือ บัญชีเงินสด ลดลง 400,000 บาท สำหรับบัญชีหนี้สินและส่วนของเจ้าของจะ

ไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังต่อไปนี้

	สินทรัพย์					หนี้สิน		ส่วนของผู้ถือหุ้น		
	เงินสด	เงินฝากธนาคาร	ลูกหนี้	วัสดุสำนักงาน	อาคาร	เจ้าหนี้	ทุน-นาย กิตติศักดิ์	ถอนใช้ส่วนตัว	กำไร (ขาดทุน)	
ยก	425,000		100,000	15,000	500,000	= 5,000	800,000	-4,000	239,000	
มา										
15 พ.ย.	-	+400,000				=				
	400,000									
รวม	<u>25,000</u>	<u>+ 400,000</u>	<u>+ 100,000</u>	<u>+ 15,000</u>	<u>+ 500,000</u>	<u>= 5,000</u>	<u>+ 800,000</u>	<u>- 4,000</u>	<u>+ 239,000</u>	

รายการวันที่ 15 ธันวาคม 25x1 ส่งบิลเรียกเก็บเงินจากลูกค้าเป็นเงิน 100,000 บาทยังไม่ได้รับชำระ

จากรายการค้ำดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการได้ให้บริการแก่ลูกค้าแล้ว กิจการจึงต้องรับรู้รายได้จากการให้บริการ ซึ่งรายได้นี้มีผลทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นคือบัญชีกำไร (ขาดทุน) เพิ่มขึ้น 100,000 บาท และเนื่องจากกิจการยังมิได้รับชำระค่าบริการจากลูกค้าจะมีผลทำให้สินทรัพย์ คือ บัญชีลูกหนี้ เพิ่มขึ้น 100,000 บาท สำหรับบัญชีหนี้สินจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงินได้ดังต่อไปนี้

	สินทรัพย์					หนี้สิน		ส่วนของผู้ถือหุ้น		
	เงินสด	เงินฝากธนาคาร	ลูกหนี้	วัสดุสำนักงาน	อาคาร	เจ้าหนี้	ทุน-นาย กิตติศักดิ์	ถอนใช้ส่วนตัว	กำไร (ขาดทุน)	
ยก	25,000	400,000	100,000	15,000	500,000	= 5,000	800,000	-4,000	239,000	
มา			+100,000			=			+100,000	
15 ธ.ค.									รายได้	
รวม	<u>25,000</u>	<u>+ 400,000</u>	<u>+ 200,000</u>	<u>+ 15,000</u>	<u>+ 500,000</u>	<u>= 5,000</u>	<u>+ 800,000</u>	<u>- 4,000</u>	<u>+ 339,000</u>	

รายการวันที่ 31 ธันวาคม 25x1 จ่ายเงินเดือนพนักงานเป็นเงินสด 20,000 บาท

จากรายการค้ำดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า กิจการจ่ายเงินเดือนเป็นเงินสด 20,000 บาท จะมีผลทำให้สินทรัพย์ คือ บัญชีเงินสด ลดลง 20,000 บาท และในการจ่ายเงินเดือนของกิจการมีผลทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นประเภทกำไร(ขาดทุน)สุทธิลดลง 20,000 บาท สำหรับบัญชี

หนี้สินจะไม่มีผลกระทบ จากผลการวิเคราะห์แสดงในรูปสมการบัญชีและงบแสดงฐานะการเงิน ได้ดังนี้

	สินทรัพย์					=	หนี้สิน		ส่วนของผู้ถือหุ้น	
	เงินสด	เงินฝากธนาคาร	ลูกหนี้	วัสดุสำนักงาน	อาคาร		เจ้าหนี้	ทุน-นาย กิตติศักดิ์	ถอนใช้ส่วนตัว	กำไร (ขาดทุน)
ยก	25,000	400,000	200,000	15,000	500,000	=	5,000	800,000	-4,000	339,000
มา						=				
31	-									-20,000
ธ.ค.	20,000									เงินเดือน
รวม	<u>5,000</u>	<u>400,000</u>	<u>200,000</u>	<u>15,000</u>	<u>500,000</u>	=	<u>5,000</u>	<u>800,000</u>	<u>-4,000</u>	<u>319,000</u>

กระดาศวิเคราะห์รายการ

กระดาศวิเคราะห์รายการเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์รายการค้าที่เกิดขึ้นว่ามีผลกระทบต่อสมการบัญชีและฐานะการเงินของกิจการซึ่งกระดาศวิเคราะห์รายการจะแบ่งเป็น 2 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1. ส่วนของกระดาศวิเคราะห์รายการ
2. ส่วนการจัดเรียงตามวันก่อนหลัง

ส่วนการจัดเรียงจะจัดเรียงตามวันที่เกิดก่อนหลังโดยจะทำการวิเคราะห์ในการจัดกระดาศวิเคราะห์รายการโดยเริ่มจากวันแรกที่วิเคราะห์รายการจนถึงวันสิ้นสุดที่จัดทำบัญชี ตามตารางที่ 3.2 ดังนี้

ตารางที่ 3.2 ความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์รายการค้า

รายการ ค้า 25X1	สินทรัพย์					หนี้สิน เจ้าหนี้	ส่วนของผู้เจ้าของ		กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	
	เงินสด	เงินฝาก ธนาคาร	ลูกหนี้ การค้า	วัสดุ สำนักงาน	อาคาร		ทุน-กิตติ ศักดิ์	ถอนใช้ ส่วนตัว	รายได้	ค่าใช้จ่าย
ม.ค. 1	+300,000				+500,000		+800,000			
คงเหลือ	+300,000				+500,000		+800,000			
ยกมา	+300,000				+500,000		+800,000			
ม.ค. 15	-10,000			+10,000						
คงเหลือ	290,000			10,000	500,000		800,000			
ยกมา	290,000			10,000	500,000		800,000			
มี.ค. 15				+5,000		+5,000				
คงเหลือ	290,000			15,000	500,000	5,000	800,000			
ยกมา	290,000			15,000	500,000	5,000	800,000			
มี.ค. 31			+200,000						+200,000	
คงเหลือ	290,000		200,000	15,000	500,000	5,000	800,000		200,000	
ยกมา	290,000		200,000	15,000	500,000	5,000	800,000		200,000	
เม.ย. 15	-4,000							-4,000		
คงเหลือ	286,000		200,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	200,000	
ยกมา	286,000		200,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	200,000	
มิ.ย. 10	+100,000		-100,000							
คงเหลือ	386,000		100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	200,000	

ตารางที่ 3.2 ความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์รายการค้า

รายการ ค้า 25X1	สินทรัพย์					หนี้สิน เจ้าหนี้	ส่วนของผู้เจ้าของ		กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	
	เงินสด	เงินฝาก ธนาคาร	ลูกหนี้ การค้า	วัสดุ สำนักงาน	อาคาร		ทุน-กิตติ ศักดิ์	ถอนใช้ ส่วนตัว	รายได้	ค่าใช้จ่าย
ยกมา	386,000		100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-	200,000	ค่าไฟฟ้า
ก.ค. 25	-3,000							4,000		-3,000
คงเหลือ	383,000		100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	4,000	200,000	-3,000
ยกมา	383,000		100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-	200,000	-3,000
ต.ค. 1	+60,000							4,000	+60,000	
คงเหลือ	443,000		100,000	15,000	500,000	5,000		4,000	260,000	-3,000
ยกมา	443,000		100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-	260,000	-3,000
พ.ย. 1	-18,000							4,000		ค่าเบี้ย ประกัน -18,000
คงเหลือ	425,000		100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	4,000	260,000	-21,000
ยกมา	425,000		100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	260,000	-21,000
พ.ย. 15	-400,000	+400,000								
คงเหลือ	25,000	400,000	100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	260,000	-21,000
ยกมา	25,000	400,000	100,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	260,000	-21,000
ธ.ค. 15			+100,000						+100,000	
คงเหลือ	25,000	400,000	200,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	360,000	-21,000
ยกมา	25,000	400,000	200,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	360,000	-21,000
ธ.ค. 31	-20,000									เงินเดือน -20,000
คงเหลือ	5,000	400,000	200,000	15,000	500,000	5,000	800,000	-4,000	360,000	-41,000
รวม	1,120,000					1,120,000				

การจัดทำงบการเงินจากกระดาษวิเคราะห์รายการ

จากการวิเคราะห์รายการค้าและบันทึกในกระดาษวิเคราะห์รายการค้าแล้วจะได้ยอดคงเหลือของบัญชีต่าง ๆ และสามารถจัดการเป็นงบการเงินได้ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3.2 การจัดทำงบกำไรขาดทุนรูปแบบรายงานจำแนกตามหน้าที่ชั้นเดียว

กิตติศักดิ์การบัญชี		
งบกำไรขาดทุน		
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X1		
รายได้		
รายได้ค่าบริการ		360,000
ค่าใช้จ่าย		
เงินเดือน	20,000	
ค่าไฟฟ้า	3,000	
ค่าเบี่ยงประกัน	<u>18,000</u>	
รวมค่าใช้จ่าย		41,000
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ		<u>319,000</u>

ตัวอย่างที่ 3.3 การจัดทำงบแสดงฐานะการเงินรูปแบบรายงาน แสดงดังนี้

กิตติศักดิ์การบัญชี		
งบแสดงฐานะการเงิน		
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1		
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสด	5,000	
เงินฝากธนาคาร	400,000	
ลูกหนี้การค้า	200,000	
วัสดุสำนักงาน	<u>15,000</u>	
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		620,000
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
อาคาร	<u>500,000</u>	
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		500,000
รวมสินทรัพย์ทั้งสิ้น		<u>1,120,000</u>
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
หนี้สิน		
เจ้าหนี้	<u>5,000</u>	
รวมหนี้สิน		5,000

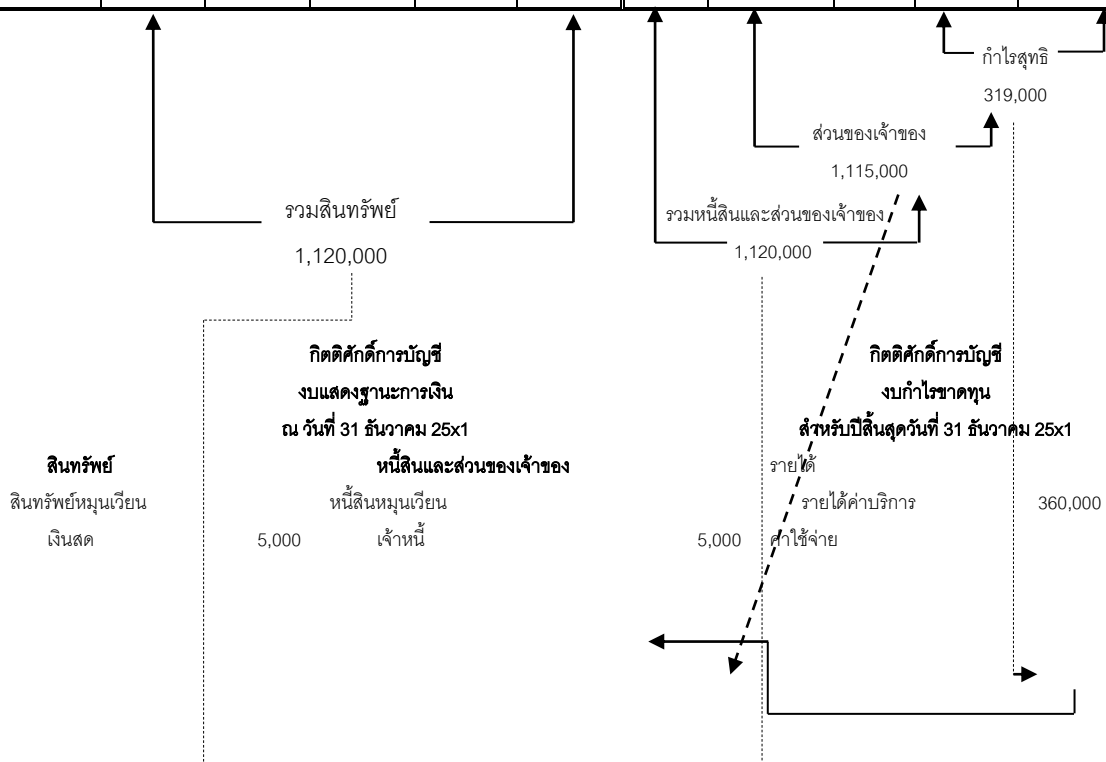
ส่วนของผู้ถือหุ้น

ทุน - กิตติศักดิ์	800,000	
บวก กำไรสุทธิ	319,000	
	1,119,000	
หัก ถอนใช้ส่วนตัว	4,000	1,115,000
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		1,120,000

จากตารางที่ 3.2 และตัวอย่างที่ 3.2 และตัวอย่างที่ 3.3 จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์รายการค้ากับการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์รายการค้ากับการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุน

รายการค้า 25X1	สินทรัพย์					หนี้สิน เจ้าหนี้	ส่วนของผู้ถือหุ้น		กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	
	เงินสด	เงินฝาก ธนาคาร	ลูกหนี้ การค้า	วัสดุ สำนักงาน	อาคาร		ทุน-กิตติศักดิ์	ถอนใช้ ส่วนตัว	รายได้	ค่าใช้จ่าย
ม.ค. 1	+300,000				+500,000		+800,000			
ม.ค.15	-10,000			+10,000						
มี.ค.15				+5,000		+5,000				
มี.ค.31			+200,000						+200,000	
เม.ย.15	-4,000							-4,000		
มิ.ย.10	+100,000		-100,000							
ก.ค. 25	-3,000									ค่าไฟฟ้า -3,000
ต.ค. 1	+60,000								+60,000	
พ.ย. 1	-18,000									ค่าเบี้ย ประกัน -18,000
พ.ย.15	-400,000	+400,000								
ธ.ค. 15			+100,000						+100,000	
ธ.ค. 31	-20,000									เงินเดือน -20,000
รวม	+5,000	+400,000	+200,000	+15,000	+500,000	+5,000	+800,000	-4,000	+360,000	-41,000

เงินฝากธนาคาร	400,000	ส่วนของผู้เจ้าของ		ค่าไฟฟ้า	3,000	
ลูกหนี้	200,000	ทุน-กิตติศักดิ์	800,000	ค่าเบี้ยประกัน	18,000	
วัสดุสำนักงาน	15,000	บวก ค่าไรสุทธิ	319,000	เงินเดือน	20,000	41,000
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			1,119,000	กำไร(ขาดทุน) สุทธิ		319,000
อาคาร	500,000	หักถอนใช้ส่วนตัว	4,000			
			1,115,000			
รวมสินทรัพย์	1,120,000	รวมหนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ	1,120,000			

ผังบัญชีและการให้เลขที่บัญชี

ผังบัญชีหมายถึง การจัดแผนผังที่แสดงรายละเอียดของการจัดบัญชีแยกประเภทเป็นหมวดและให้เลขที่บัญชีกำกับเพื่อความสะดวกในการทำงานการเงินและรายงานต่าง ๆ ที่ต้องการต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของการกำหนดเลขที่บัญชี จำนวน 3 หลัก เพื่อกำกับชื่อบัญชีในแต่ละประเภทของหมวดบัญชีทั้ง 5 หมวด ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 การกำหนดเลขที่บัญชีจำนวน 3 หลัก

หมวดบัญชี	ประเภทบัญชี	ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี
สินทรัพย์	สินทรัพย์หมุนเวียน	เงินสด	111
		เงินฝากธนาคาร	112
	สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	พันธบัตรรัฐบาล	121
		ที่ดินอาคารและอุปกรณ์	122
หนี้สิน	หนี้สินหมุนเวียน	เจ้าหนี้การค้า	211
		ตัวเงินจ่าย	212
	หนี้สินไม่หมุนเวียน	เงินกู้ระยะยาว	221
ส่วนของผู้เจ้าของ		ทุน	301
		ถอนใช้ส่วนตัว	302
รายได้	รายได้จากการดำเนินงานตามปกติ	ขาย	411
		รายได้ค่าบริการ	412
	รายได้อื่น	ดอกเบี้ยรับ	421
		รายได้เบ็ดเตล็ด	422
ค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามปกติ	เงินเดือน	511

ประโยชน์ของการใช้เลขที่บัญชี

การใช้เลขที่บัญชี ในการบันทึกบัญชีมีประโยชน์ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ในการผ่านบัญชี และจำแนกชนิดของรายการ เพื่อบันทึกรายการทางบัญชีและช่วยให้การเก็บรักษาเอกสารเป็นหมวดหมู่
2. เพื่อช่วยให้กิจการที่จัดทำบัญชีด้วยระบบคอมพิวเตอร์ทำได้ง่ายและสะดวกในการ ป้อนข้อมูลทางบัญชี
3. เพื่อช่วยให้การค้นหาข้อมูลทางบัญชีง่ายและสะดวกรวดเร็ว
4. เพื่อช่วยลดระยะเวลาในการเขียนชื่อ และประเภทของบัญชี
5. เพื่อช่วยให้การจัดเรียงลำดับบัญชีได้ง่าย และสะดวกในการจดจำ

ความหมายของคำว่าเดบิตและเครดิต

เดบิตหรือใช้ตัวย่อว่า Dr หมายถึง การนำผลของการวิเคราะห์รายการค้าที่เกิดขึ้นมา บันทึกรายการทางบัญชีด้านซ้ายมือ ได้แก่

1. การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ และค่าใช้จ่าย
2. การลดลงของหนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ
3. การลดลงของรายได้

เครดิตหรือใช้ตัวย่อว่า Cr หมายถึง การนำผลของการวิเคราะห์รายการค้าที่เกิดขึ้นมา บันทึกรายการทางบัญชีด้านขวามือ ได้แก่

1. การลดลงของสินทรัพย์ และค่าใช้จ่าย
2. การเพิ่มขึ้นของหนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ
3. การเพิ่มขึ้นของรายได้

หลักการบันทึกรายการบัญชี

รายการค้าที่เกิดขึ้นเมื่อวิเคราะห์แล้วจะนำมาบันทึกไว้ในสมุดบัญชีขั้นต้นและผ่านไป สมุดชั้นปลาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงต่อสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของผู้เจ้าของ รายได้ ค่าใช้จ่ายและจะถูกนำไปจัดทำงบการเงิน

สรุป

วงจรทางการบัญชี เป็นลำดับขั้นตอนทางการบัญชีโดยเริ่มจากการรวบรวมรายการค้าที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์รายการค้า การบันทึก การจัดทำหมวดหมู่และการสรุปผลจนถึงการเสนอ รายงานทางการเงินในรูปแบบของงบการเงิน

รอบระยะเวลาบัญชีในการจัดบันทึกทางบัญชีจะต้องบันทึกรายการที่เกิดขึ้นโดยเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วสรุปเหตุการณ์เพื่อประมวลผลการดำเนินงานออกเป็นช่วง ๆ อาจจะเป็น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี

เอกสารประกอบรายการค้า หมายถึง หลักฐานที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี ซึ่งในการบันทึกบัญชีจะต้องมีหลักฐานอ้างอิงถึงแหล่งที่มาและรายละเอียดของเนื้อหา

สมการบัญชีเป็นการเปลี่ยนแปลงของรายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ

การวิเคราะห์รายการค้า หมายถึง การพิจารณารายการค้าที่เกิดจากการโอนเงินหรือการแลกเปลี่ยนหรือสิ่งของที่ตีราคาได้เป็นตัวเงิน ระหว่างกิจการกับบุคคลหรือกิจการอื่น

ผังบัญชี เป็นการจัดแผนผังที่แสดงรายละเอียดของการจัดบัญชีแยกประเภทเป็นหมวด และให้เลขที่บัญชีกำกับ

เดบิต หมายถึง การบันทึกบัญชีทางด้านซ้ายมือและเครดิต หมายถึง การบันทึกบัญชีทางด้านขวามือ

หลักการบันทึกรายการทางบัญชีมี 2 ระบบ คือ ระบบบัญชีเดี่ยวและระบบบัญชีคู่ สำหรับระบบบัญชีที่นำมาใช้ในปัจจุบันคือระบบบัญชีคู่ซึ่งเป็นระบบบัญชีที่มีการบันทึกรายการค้าไว้ในบัญชีสองด้านโดยการบันทึกบัญชีด้านซ้ายมือเรียกว่า ด้านเดบิต ส่วนการบันทึกบัญชีด้านขวามือเรียกว่าด้านเครดิตและจำนวนเงินทั้งสองด้านเท่ากัน